

Sprekend Humanisme

Uitwerking van deel 2 van het interview met:

Joris in 't Veld (1895-1981)

Datum : 1976

Lokatie : niet bekend

Onderwerp(en) : *Overpeinzingen*, Jan ten Brink, maatschappelijk engagement, geestelijk verzet, Schubart & Bergson

Duur interview : 24:18 (min/sec)

Naam / functie interviewer(s) : Casper Vogel

Kader/context : Dit interview is gehouden als Joris In 't Veld 81 jaar is.

Niveau van uitwerking : Indicatief (globaal. Tijd/onderwerp + kernzin(nen) en evt. opmerking)

Drager : Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband

Format en bestandsnummer : WAV-157-B (Deel 1 op WAV-157-A)

Datum uitwerking : 16 maart 2015

Uitgewerkt door : Marieke Nap

Respondent : J. (Joris) in 't Veld (1895-1981) was een overtuigd humanist, de eerste voorzitter van het in 1945 opgerichte Humanitas, en van de oprichting tot 1954 tevens lid van het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond.

In 't Veld begon als 15-jarige op het gemeentehuis van Dordrecht en studeerde in zijn Nederlands recht vrije tijd. Zijn vader was arbeider en groentehandelaar. De veelzijdig sociaaldemocratisch bestuurder en politicus is één van de grondleggers van de bestuurswetenschappen.

Van 1937-1941 was hij burgemeester van Zaandam. Hij werd ontslagen vanwege de februari-staking. Van 1948-1952 was hij minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting. In 1937 werd hij lid van de Eerste Kamer voor de SDAP. Verder was hij onder meer lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, fractievoorzitter van de PvdA van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, docent rechtswetenschap, lid van de Centrale Raad van Beroep, buitengewoon hoogleraar bestuurswetenschappen en lid van de Raad van State. Hij bracht onder meer de Huurwet en de Wederopbouwwet tot stand in 1950.

In 't Veld was actief in het verzet, vooral in de illegale SDAP. Verder was hij onder meer medeoprichter van de Nederlandse Consumentenbond en lid van de Verenigingsraad Nederlandse Vereniging tot Afschaffing van Alcoholhoudende Dranken. Hij was voorzitter van het College van Beroep voor Bedrijfsleven en commissaris van de N.V. Het Concertgebouworkest.

Hij kreeg verschillende onderscheidingen: Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw (1946), Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau (1952), Commandeur in de Orde van de Nederlandse Leeuw (1963) en ereburger van Zaandam (1948).

Enkele publicaties van hem zijn: *Nieuwe vormen van decentralisatie* (1929), *De inrichting van onze staat* (1932 en 1934), *Economische en sociale ordening* (1945), *De betekenis van de gemeente voor de toekomst van West-Europa* (1950), *Vooruitziende bestuurswetenschap* (1970) en *Beginselen van behoorlijk bestuur* (1976).

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
00 00	Ontstaan <i>Overpeinzingen</i>	In 't Veld wilde iets meegeven aan de kleinzoon van zijn tweede vrouw, die vernoemd is naar Jan ten Brink en hemzelf. Er bleek overeenstemming in hun levensbeschouwing te zijn en van daaruit is het boekje ontstaan.
01 20	Schrijver Jan ten Brink	Jan ten Brink, vooral gezien als oppervlakkige veelschrijver, schreef in 1872 een boek dat destijds revolutionair was. Jezus moeten we zien in het licht van zijn tijd en we moeten nu onze eigen godsdienst opbouwen.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
04 13	<i>De schoonzoon van mevrouw De Roggeveen</i>	<i>De schoonzoon</i> vindt hij het meest representatief voor zijn denken, met autobiografische elementen.
08 01	Verdraagzaamheid	<p>Hoofdpersoon Willem Plankman is een zekere afspiegeling van Jan ten Brink, qua openheid en verdraagzaamheid.</p> <p>Hij ging fel in tegen onverdraagzame christenen en was een voorloper van het moderne humanisme.</p>
10 52	Van religie naar maatschappelijk engagement	<p>In 't Veld zag Jezus eerder als grote leraar dan als Gods zoon en herkende dit bij Plankman.</p> <p>De Remonstrantse Broederschap was hem te benauwd.</p> <p>Hij wilde bezig met de grote wereldproblemen en sociale vraagstukken, niet met vragen over ziel en zaligheid. Daarom verliet hij de Broederschap.</p> <p>De christensocialisten waren hem niet revolutionair genoeg.</p> <p>Toen de SDAP aan alle kanten belaagd werd, voelde hij dat hij daar thuishoorde en hij werd lid.</p>
16 15	Eigen levensovertuiging	<p>Hij vond een eigen levensovertuiging bij Oscar Wilde, die geluk definieerde als harmonie met jezelf en met je omgeving.</p> <p>Vrede met jezelf (leven volgens je eigen overtuiging) betekent vaak botsing met je omgeving. Dan kun je die omgeving ontvluchten of je probeert die wereld te vormen naar je eigen idealen.</p> <p>Dat laatste kan alleen als je werkelijke invloed hebt.</p>

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
18 54	Geestelijk verzet	<p>Na zijn ontslag als burgemeester verloor hij zijn invloed en zette hij zich in voor het geestelijk verzet.</p> <p>Hij leefde zich uit in huiskamerbijeenkomsten, spreekbeurten en de verspreiding van illegale blaadjes.</p>
20 46 - 24 18	Schubart & Bergson	<p>De schrijver Schubart bracht hem veel steun. Die plaatste de westerse, opstandige, berekenende mens tegenover de vertrouwende, aanvaardende, oosterse mens.</p> <p>Bij Henri Bergson vond In 't Veld een synthese van die twee, in het actief aanvaarden van het leven en het zoeken naar nieuwe mogelijkheden.</p>